

2024-05-08

Notat til foretræde for Udvalget for Landdistrikter og Øer den 15. maj 2024

Friø-kandidaterne: Anholt, Fejø, Fur, Omø, Venø, Aarø

Småøerne har brug for og ønsker udvikling

Lokalsamfundene på småøerne har brug for nytænkning om rammebetingelser. Nytænkning er en forudsætning for overlevelse som levedygtigt helårssamfund med bosætning og erhvervsudvikling (landbrug, service, turisme og produktion)

Den politiske beslutning i 2022 om forsøgsordning med frilandsbyer og -øer blev fulgt op af interessetilkendegivelser, fra 8 småøer ud af 27 mulige og 17 landsbyer ud af 6.000. I alt indgik der til forsøgsordningen således 25 endelige interessetilkendegivelser i dec. 2022.

Seks af de otte ansøgere blandt småøerne blev politisk udvalgt til friø-ordningen (bilag 1 og 2). Efterfølgende besluttede aftalepartierne i begyndelsen af 2024 alligevel ikke at gå videre med forsøgsordningen. De seks øer fik bl.a. at vide, at der er nye muligheder for øerne i Planloven.

I december 2023 besluttede Folketinget ændringer i Planstyrelsens dispensationsmuligheder i forbindelse med kystnærheds- og strandbeskyttelseszonerne. Det skal bl.a. ske gennem kommuner og øers samarbejde om ø-udviklingsplaner. Planerne er "mini-kommuneplaner".

Dispensationsmulighederne i de nye ø-udviklingsplaner er desværre i karakter og indhold fortsat meget begrænsende for fornyelse, forandringer og omstilling i nødvendigt og tilstrækkeligt omfang (bilag 3).

Eksempler på begrænsninger, som ø-udviklingsplaner *ikke* åbner for:

- Brug af overflødiggjorte bygninger, herunder nedlagte landbrugsbygninger, til helårsbeboelse i det åbne land i og udenfor strandbeskyttelseszonen.
- Tilbageførsel af tidligere helårshuse, der inden flexboligloven trådte i kraft, har fået fritidshusstatus, til igen at få helårsboligstatus uden krav om zonetilladelse og byggetilladelse
- Energifællesskaber (fx sol, vind og termonet).
- Nyetablering af turistaktiviteter indenfor strandbeskyttelseszonen.

De seks indstillede småøer foreslår, at Udvalget for Landdistrikter og Øer tager initiativ på følgende områder:

- Ændringer i dispensationsmuligheder for småøerne i Plan- og Naturbeskyttelseslovgivningen, alternativt udarbejdelse af landsplansdirektiv for småøerne med rammer for ø-udvikling som fx friø-projekterne rummer.
- Ændring i rammer og indhold for udvikling af ø-udviklingsplaner med efterfølgende vejledning
- Gennemførelse af anbefalinger i Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets Næst-rapport om sol og vind (Næst: Den Nationale Energiforsyningsstab).

- Udnyttelse af EU's særlige vilkår for udvikling af landdistrikterne (Rural Pact).
- Dansk anerkendelse af EU's klare understregning af, at ikke-brofaste øer, qua deres geografiske, naturbetingede og permanente ulemper, kræver særlig hensyntagen og særlige muligheder for at sikre deres overlevelse, jf. artikel 174 i Lissabon traktaten¹.

De 27 småøer kan og vil arbejde for lokalsamfundets overlevelse gennem bosætning og erhvervsudvikling i balance med områdernes natur og miljø, som er grundlaget for interessen for tilværelsen på øerne.

Øerne kan ikke gøre det alene, der skal politisk kraft og vilje til forandring af rammerne for udviklingen.

På vegne af Friø-kandidaterne

Dorthe Winther, Omø

Bilag 1: Oversigt over de seks småøer i forsøgsordningen

Bilag 2: Forsøgsordningen med frilandsbyer og -øer, Sammenslutningen af Danske Småøer, april 2023

Bilag 3: Øudviklingsplaner, hvad er mulighederne

¹ <https://www.eu.dk/da/dokumenter/traktater/traktaten-euf/tredje-del/afsnit-xviii/artikel-174>